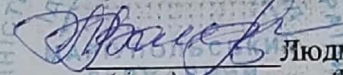

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра практичної психології

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. завідувача кафедри
практичної психології

Людмила БАРАВА
(ім'я ПРІЗВИЩЕ)

(підпис)

«27» серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВДПП 2.2.7. ПСИХОЛОГІЯ ПРАЦІ ТА ІНЖЕНЕРНА ПСИХОЛОГІЯ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Освітньо-професійна програма «Практична психологія»

(назва)

спеціальність 053 «Психологія»

(код та найменування спеціальності)

спеціалізація

(назва спеціалізації)

факультет філології та масових комунікацій

(назва факультету)

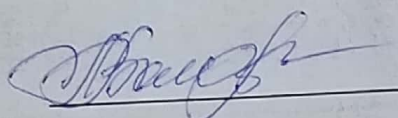
2020-2021 рік

Робоча програма *Психологія праці та інженерна психологія* для здобувачів вищої освіти IV курсу ОС «Бакалавр» за напрямом підготовки 05 Соціально-поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія», ОПП «Практична психологія».

Розробник: доктор психологічних наук, професор кафедри практичної психології Горбань Галина Олександрівна

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри практичної психології протокол від «27» серпня 2020 року № 1

В.о. завідувача кафедри практичної психології

 (Людмила ВАРАВА)

© МДУ, 2020 рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	05 соціально-поведінкові науки	Вибіркова дисципліна професійної підготовки	
Модулів – 2	Спеціальність 053 «Психологія» ОПП «Практична психологія»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		4-й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 180		7-й, 8-й	7-й, 8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента - 2	Освітній ступінь - бакалавр	Лекції	
		24 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		36 год.	12 год.
		Самостійна робота	
		119 год.	155 год.
		Індивідуальні завдання:	
1 год.	1 год.		
		Вид контролю: залік, диференційний залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 0,5 %

для заочної форми навчання – 0,15 %

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія праці та інженерна психологія» – ознайомлення з сучасними дослідженнями психології праці та інженерної психології, щодо основних – класичних і сучасних – проблем у трудовій сфері, оволодіння теоретичними, практичними основами і методами психології праці та інженерної психології для розв'язання практичних проблем виробництва, профосвіти, соціально-професійного самовизначення молоді, задач, що виникають в практиці психологічного обслуговування праці і працівника.

Завдання дисципліни: засвоїти основні теоретико-методологічні і прикладні засади психології праці та інженерної психології; ознайомитись з сучасним станом психологічних досліджень в галузі психології праці та інженерної психології, щодо різноманітних явищ у трудовій сфері (документованих фактів професійної діяльності, «казусів», що характеризують ту чи іншу працю, аварійну ситуацію, і т. п.); розуміти закономірності і механізми психічної діяльності людей у трудовій сфері; оволодіти методами діагностики психологічних факторів, які впливають на трудовий процес в цілому (міграцію робочих кадрів, працездатність, виробничий травматизм, ефективність роботи працівників як в особистій, так і в спеціальній діяльності); знати особливості психологічного забезпечення професійної діяльності.

Змістові модулі:

1. Оглядова характеристика психології праці та інженерної психології.
2. Психологічне забезпечення професійної діяльності.
3. Психологічні аспекти менеджменту.

Компетентності, що набувають здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня в ході вивчення навчальної дисципліни:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності: Здатність діяти громадянські свідомо на основі загальнолюдських ціннісних орієнтирів, вміти застосовувати основні принципи функціонування сучасного суспільства сталого розвитку та його соціальних інститутів в умовах ринкових відносин, дотримуватися основ безпеки професійної діяльності та здорового способу життя (КЗ-1); здатність до збору, обробки, збереження, продукування, передачі й аналізу професійно важливої інформації з різних джерел (КЗ-2); здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію; працювати в команді з дотриманням етичних норм та цінностей мультикультурного суспільства; спілкуватися рідною та іноземною мовами усно та письмово (КЗ-3); здатність розвивати вміння вчитися упродовж життя з високим ступенем автономії, розробляти власну траєкторію саморозвитку (КЗ-4).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності: володіти комплексом психологічних знань з фундаментальних та прикладних дисциплін: загальної, соціальної, вікової та педагогічної психології, психодіагностики, консультування (КП-1); нівелювати деструкції міжособистісних стосунків у педагогічних колективах та групах (КП-5); будувати навчальну та просвітницьку роботу в контексті вікової специфіки слухачів (КП-7); добирати оптимальні засоби та прийоми спілкування у процесі взаємодії з клієнтом (КП-8).

Програмні результати навчання:

Використання базових теоретико-методологічних понять психологічної науки та практики в усіх формах професійної діяльності (ПР-1); здійснення професійної діяльності, спираючись на

розуміння закономірностей функціонування психічних явищ, природи та психологічної структури особистості (ПР-2); супровід освітнього процесу з урахуванням вікових, психічних та особистісних новоутворень (ПР-3); володіння діагностичним інструментарієм, дотримуючись усіх відповідних вимог до його використання (ПР-4); планування та здійснення експериментального дослідження і моніторингу актуальних проблем в освітньому та соціальному просторі (ПР-5); сприяння вирішенню наявних протиріч у міжособистісних, організаційних та професійних відносинах (ПР-8); вирішувати завдання із створення та підтримки оптимального психологічного мікроклімату в міжособистісних стосунках у сімейних, організаційних та суспільних системах (ПР-11); здатність ефективно взаємодіяти з представниками різних соціальних інституцій, установ та організацій (ПР-12); вирішення професійних завдань в рамках освітньої установи, враховуючи спрямованість та профільність її діяльності, а також специфіку контингенту (ПР-13); вирішення професійних завдань з формування соціальних навичок і компетенцій, розвитку особистісних новоутворень, використовуючи традиційні та новітні техніки й технології психологічної роботи (ПР-14); здійснення профорієнтаційної діяльності, спрямованої на вирішення завдань усвідомленого професійного вибору, аналізу наявних ресурсів, розвитку мотиваційного компоненту в структурі особистості (ПР-15); здійснення організаційно-управлінського консультування з урахуванням специфіки управлінської діяльності, встановлення внутрішньо-організаційних відносин, розподілу зон відповідальності та прийняття рішень (ПР-17).

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Психологія праці та інженерна психологія» логічно й змістовно-методично пов'язана з дисциплінами загально-психологічного спрямування, які вивчаються на бакалаврському рівні вищої освіти за освітньо-професійними програмами «Психологія», такими як «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Соціальна психологія».

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи психології праці.

- Тема 1. Психологія праці як наукова дисципліна.
- Тема 2. Професійно значущі якості людини як суб'єкта праці.
- Тема 3. Психологія професійної діяльності.
- Тема 4. Психологічне забезпечення професійної діяльності.
- Тема 5. Прикладна психологія в сфері професійної праці.

Змістовий модуль 2. Інженерно-психологічне проектування та ергономіка.

- Тема 6. Інженерна психологія як наукова дисципліна
- Тема 7. Проектування систем «людина-машина»
- Тема 8. Інженерно-психологічна оцінка та основи експлуатації систем «людина-машина»
- Тема 9. Ергономічні основи організації робочого простору

Змістовий модуль 3. Психологічні основи профорієнтації та профвідбору.

- Тема 10. Психологічні основи профорієнтації.
- Тема 11. Психологічні основи профвідбору та кадрової роботи.
- Тема 12. Соціально-психологічні аспекти управління персоналом

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	с	інд	с.р.		л	с	інд	с.р.
Модуль 1										
Змістовий модуль 1. Основи психології праці										
Тема 1. Психологія праці як наукова дисципліна.	11	2	2		7	12	1	1		10
Тема 2. Професійно значущі якості людини як суб'єкта праці.	14	2	2		10	10				10
Тема 3. Психологія професійної діяльності.	16	2	4		10	12	1	1		10
Тема 4. Психологічне забезпечення професійної діяльності.	16	2	4		10	16	1	1		14
Тема 5. Прикладна психологія в сфері професійної праці.	14	2	2		10	16	1	1		14
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	<i>71</i>	<i>10</i>	<i>14</i>		<i>47</i>	<i>66</i>	<i>4</i>	<i>4</i>		<i>58</i>
Змістовий модуль 2. Інженерно-психологічне проектування та ергономіка										
Тема 6. Інженерна психологія як наукова дисципліна	14	2	2		10	12	1	1		10
Тема 7. Проектування систем «людина-машина»	16	2	4		10	16	1	1		14
Тема 8. Інженерно-психологічна оцінка та основи експлуатації систем «людина-машина»	14	2	2		10	16	1	1		14
Тема 9. Ергономічні основи організації робочого простору	14	2	2		10	16	1	1		14
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	<i>58</i>	<i>8</i>	<i>10</i>		<i>40</i>	<i>60</i>	<i>4</i>	<i>4</i>		<i>52</i>
Змістовий модуль 3. Психологічні основи профорієнтації та профвідбору										
Тема 10. Психологічні основи профорієнтації.	16	2	4		10	17	1	1		15
Тема 11. Психологічні основи профвідбору та кадрової роботи.	16	2	4		10	17	1	1		15
Тема 12. Соціально-психологічні аспекти управління персоналом	18	2	4		12	17	2	2		15
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	<i>50</i>	<i>6</i>	<i>12</i>		<i>32</i>	<i>53</i>	<i>4</i>	<i>4</i>		<i>45</i>
Усього годин	179	24	36	-	119	179	12	12	-	155
Модуль 2										
ІНДЗ				1					1	
Разом	180	24	36	1	119	180	12	12	1	155

4. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денне)	Кількість годин (заочне)
1.	Психологія праці як наукова дисципліна.	2	1
2.	Професійно значущі якості людини як суб'єкта праці.	2	
3.	Психологія професійної діяльності.	2	1
4.	Психологічне забезпечення професійної діяльності.	2	1
5.	Прикладна психологія в сфері професійної праці.	2	1
6.	Інженерна психологія як наукова дисципліна	2	1
7.	Проектування систем «людина-машина»	2	1
8.	Інженерно-психологічна оцінка та основи експлуатації систем «людина-машина»	2	1
9.	Ергономічні основи організації робочого простору	2	1
10.	Психологічні основи профорієнтації.	2	1
11.	Психологічні основи профвідбору та кадрової роботи.	2	1
12.	Соціально-психологічні аспекти управління персоналом	2	2
Разом		24	12

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денне)	Кількість годин (заочне)
1	Психологія праці як наукова дисципліна.	2	1
2	Професійно значущі якості людини як суб'єкта праці.	2	
3	Психологія професійної діяльності.	4	1
4	Психологічне забезпечення професійної діяльності.	4	1
5	Прикладна психологія в сфері професійної праці.	2	1
6	Інженерна психологія як наукова дисципліна	2	1
7	Проектування систем «людина-машина»	4	1
8	Інженерно-психологічна оцінка та основи експлуатації систем «людина-машина»	2	1
9	Ергономічні основи організації робочого простору	2	1
10	Психологічні основи профорієнтації.	4	1
11	Психологічні основи профвідбору та кадрової роботи.	4	1
12	Соціально-психологічні аспекти управління персоналом	4	2
Разом		36	12

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми для самостійного опрацювання
1	Індивідуально-типологічні властивості та індивідуальний стиль діяльності. Професійна психологія особистості.
2	Психологічне забезпечення процесу професійної підготовки
3	Психологія безпеки професійної діяльності. Надійність професійної діяльності
4	Основні етапи розвитку практичної психології в галузі психології праці
5	Особливості і класифікація систем «людина — машина». Розподіл функцій у системі «людина-машина».
6	Фактори виробничого середовища. Основні підходи. Стадії та

	процедури.
7	Інженерно-психологічна оцінка робочого місця. Оцінка складності алгоритму трудової діяльності оператора.
8	Методи професійної психодіагностики. Профорієнтаційні ігри
9	Роль практичного психолога у формуванні колективу.

7. Індивідуальні завдання

№ з/п	Зміст завдання	Форма звіту
1.	<i>Завдання 1:</i> Підготувати роздуми-обґрунтування за темою «Професійно значущі якості практичного психолога»	Письмова робота
2.	<i>Завдання 2:</i> Знайти у періодичній літературі статті, що розкривають особливості профорієнтації та профвідбору. Проаналізувати їх. Підготувати коротку доповідь щодо питань, які в них розкриваються. (Не менше 3 статей).	Анотації Доповідь
3.	<i>Завдання 3:</i> Підготувати презентацію на тему за вибором «Сучасні психологічні дослідження психології праці (інженерної психології або ергономіки)»	Презентація
4.	<i>Завдання 4:</i> Підготувати алгоритм вивчення дисципліни	Алгоритм
5.	<i>Завдання 5:</i> Скласти словник основних понять дисципліни	Словник

8. Методи навчання

Словесні (пояснення, бесіда, лекція), наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні (досліди, вправи). Проблемні дискусії. Індуктивні, дедуктивні прийоми аналізу запитань. Репродуктивні вправи. Творчі завдання. Проблемно-пошукові вправи.

9. Методи контролю

Поточний контроль: опитування; модульні контрольні роботи; тематичне тестування.

Підсумковий контроль: екзамен; індивідуальні завдання.

10. Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	(відмінно)	Зараховано
B	82 – 89 (дуже добре)	(добре)	
C	74 – 81 (добре)		
D	64 – 73 (задовільно)	(задовільно)	
E	60 – 63 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	(незадовільно)	Не зараховано
F	0 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

10. Методичне забезпечення

1. Конспект лекцій.
2. Методичні рекомендації щодо самостійного вивчення дисципліни.
3. Методичні матеріали для семінарських і практичних занять.
4. Тестові контрольні завдання.
5. Рекомендована література та інформаційні Інтернет-ресурси.

11. Рекомендована література

Базова

1. Джуэлл Л. Индустриально-организационная психология / Линда Джуэлл. – СПб. [и др.] : Питер, 2001. – 709 с.
2. Почебут Л.Г. Индустриальная социальная психология : учеб. пособие / Л.Г. Почебут, В.А. Чикер – СПб. : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 1997. – 180 с.
3. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія. – К., 2005.
4. Хомуленко Т.Б. Психологія праці та організаційна психологія : навч.-метод. посіб. / Т.Б. Хомуленко, А.В. Поденко, Н.С. Моргунова. – Харків : ХНАДУ, 2009. – 279 с.
5. Психологічні засади організаційного розвитку : монографія / [Карамушка Л. М. та ін.] ; за наук. ред. Л. М. Карамушки. – К. : [б. в.], 2013. – 204 с.
6. Введение в практическую социальную психологию / А.И. Донцов, Ю.М. Жуков, Л.А. Петровская и др. ; [под ред. Ю.М. Жукова и др.]. – М. : Смысл, 1999.
7. Методологические проблемы социальной психологии / Отв. ред. Е.В. Шорохова– М., 1983.
8. Методы социальной психологии / Под. ред. Е.С. Кузьмина– Л., 1977.
9. Прикладные проблемы социальной психологии. / Отв. ред. Е.В. Шорохова, В.П. Левкович – М., 1975.
10. Социальная психология. / Сост.: Р.И. Мошканцев, А.В. Мошканцева. – М.-Новосибирск, 2001.
11. Социальная психология. / Под ред. А.В. Петровського. – М., 1987.
12. Социальная психология / Под ред. Е.С. Кузьмина, В.Е. Семенова. – Л., 1979.
13. Шихирев П.Н. Современная социальная психология. – М., 1971.

Допоміжна

14. Карамушка Л. М. Психологія освітнього менеджменту : навч. посіб. / Л.М. Карамушка. – К. : Либідь, 2004. – 423 с.
15. Формування психологічної компетентності керівників освітніх організацій в умовах післядипломної педагогічної освіти : наук.-метод. посіб. / [О.І. Бондарчук та ін. ; за наук. ред. О. І. Бондарчук]. – К. : Науковий світ, 2012. – 190 с.
16. Занковский А.Н. Организационная психология : учеб. пособие / А.Н. Занковский. – М. : Форум, 2009. – 646 с.
17. Леонова А.Б. Психология труда и организационная психология: современное состояние и перспективы развития : Хрестоматия / А.Б. Леонова, О.Н. Чернышева. – М. : Радикс, 1995. – 443 с.
18. Организационная психология / Сост. Л. В. Винокуров, И. И. Скрипюк. – СПб. : Питер, 2000. – 511 с.
19. Организационная психология : учебник / [А.Б. Леонова и др.] ; под общ. ред. А.Б. Леоновой. – М. : ИНФРА-М, 2013. – 428 с.

20. Агеев В.С. Психология межгрупповых отношений. – М., 1983.
21. Андреева Г.М. Психология социального познания: Учебн. пособие. - М., 1997.
22. Асмолов А.Г. Психология личности. – М., 1990.
23. Бадалев А.А. Восприятие человека человеком. – М., 1983.
24. Гуменюк О. Психологія впливу. – Тернопіль, 2003.
25. Организационная психология. Хрестоматия / Сост. Л.В. Винокуров, И.И. Скрипник. – СПб, 2001.
26. Парыгин П.Д. Социально-психологический климат коллектива. – М., 1991.
27. Социальная психология в трудах отечественных психологов. Хрестоматия / Сост. А.Л. Свенцицкий. – СПб, 2000.
28. Наукові та науково-популярні журнали, збірники наукових праць (за останні п'ять – сім років): «Педагогіка і психологія», «Практична психологія та соціальна робота», «Психологія і суспільство», Збірники наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології» (ЗНУ), Науковий журнал «Психологічний часопис», «Психологический журнал», «Вопросы психологии», «Мир психологии», та інші.

Інформаційні ресурси

1. Наукові видання Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України <http://inpsy.naps.gov.ua/info/273/>
2. Український психологічний сайт www.psylib.kiev.ua
3. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України «Актуальні проблеми психології» <http://www.appsychology.org.ua/index.php/ua/>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Електронна бібліотека НАПН України <http://lib.iitta.gov.ua/>
6. Українська Асоціація організаційних психологів та психологів праці <http://uaoppp.com.ua/>
7. Науковий журнал «Психологічний часопис» Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України <http://www.apsijournal.com/index.php/psyjournal/about>
8. Сайт журналу «Социальная психология и общество» http://psyjournals.ru/social_psy/